

ACTUALITĂȚI ÎN PUERICULTURĂ

Dr. Carmen Niculescu, Dr. Ileana Puiu, Dr. Ileana Petrescu,

Dr. Roxana Mustafa, Dr. Cristina Singer

Sub redacția Prof. Dr. Genghiz Mustafa

Editura Medicală Universitară, Craiova, 2006

Puericultura, latura profilactică a pediatriei, este una din disciplinele de învățământ medical pediatric de o importanță deosebită, ce se ocupă cu:

- ansamblul mijloacelor prin care se asigură creșterea și dezvoltarea normală somatică și psihică a copilului;
- nutriția și alimentația copilului sănătos, ambele aspecte în scopul menținerii stării de sănătate a copilului.

Autorii prezintă în lucrarea sus menționată, pe lângă actualitățile în procesul de creștere a copilului și actualitățile în nutriție la copil, capitolul de semiologie la copil; acesta din urmă ar avea loc într-o lucrare separată, neavând legătură cu Puericultura ci mai degrabă cu patologia infantilă, având un rol important în diagnosticul afecțiunilor copilului și diferitelor aspecte ale acestora.

Plecând de la titlul cărții – Actualități în puericultură, nu voi face referiri la capitolele I-VIII – „Actualități în semiologie la copil“ (contextul anamnestic, examenul țesuturilor periferice, examenul aparatului respirator, examenul aparatului cardiovascular, examenul aparatului digestiv, examenul aparatului reno-urinar, examenul neuro-psihic, examenul sistemului endocrin) ce cuprind, împreună cu bibliografia selectivă de la finele celor VIII capitole, 98 de pagini.

Voi face referiri la „Actualități în procesul de creștere la copil“ și la „Actualități în nutriție la copil“, ce se referă la titlul lucrării menționate.

Autorii, cadre didactice ce onorează învățământul universitar de pediatrie, trec în revistă în secțiunea „Actualități în procesul de creștere la copil“ factorii procesului de creștere, perioadele copilăriei, perioada pubertății, aspectele specifice creșterii și dezvoltării, procesele de adaptare neonatală, dezvoltarea psihomotorie a copilului normal, tulburările creșterii staturo-ponderale neonatale și imunomodularea.

În capitolul IX sunt abordați factorii procesului de creștere:

- factorii endogeni: hormonul somatotrop-STH; factorii tiroidieni (hormonul tireotrop-TSH, T₃ -

tiroxina, T₄ - triiodtirozina); hormonii androgeni și estrogeni; insulina

- factorii exogeni:

- a) factorii alimentari (proteinele, lipidele, glucidele, vitaminele liposolubile (A, D, E, K) și hidrosolubile (C, complexul B), oligoelementele (fier, cupru, molibden, seleniu, zinc)
- b) factorii patologici inhibitori ai creșterii (infecțiile, patologia digestivă, bolile metabolice cu afectare hepatică, hepatitele cronice, sindromul nefrotic, pielonefritele, arsurile).

În capitolul X sunt prezentate perioadele copilăriei: etapa de nou-născut (0-30 zile), etapa de sugar (1 lună-12 luni), etapa de copil mic (1-3 ani), perioada de preșcolar (3-7 ani), copilul școlar (7-18 ani) care este clasificată în trei etape: prepubertară (7-12 ani), pubertară (12-15 ani), postpubertară (15-18 ani).

În capitolul XI se trec în revistă etapele de desfășurare a pubertății (pubertatea suprarenaliană, pubertatea gonadică) cu reperele cronologice, factorii care influențează vârsta de debut a pubertății, modificările psiho-afective ce survin în contextul biohormonal specific, etapele biologice de dezvoltare pubertare normale, variantele fiziologice ale pubertății și aspectele patologice ale perioadei pubertare.

În capitolul XII se prezintă aspectele specifice ale creșterii și dezvoltării. Se fac referiri la creșterea ponderală și staturală, asupra perimetrelor (cranian, toracic), asupra raportului Quetelet (greutatea/înălțime) și raportului Manouvrier (lungimea membrilor inferioare/bust).

În același capitol XII se prezintă creșterea și dezvoltarea țesuturilor periferice (tegumente, fanere, țesutul subcutanat, musculatura, sistemul osos – craniul, coloana vertebrală, oasele lungi, dentiția).

Capitolul XIII tratează procesele de adaptare neonatală: adaptarea respiratorie, adaptarea cardiovasculară (în perioada prenatală și postnatală; parametrii hemodinamici și clinici), adaptarea digestivă (particularitățile morfologice ale sistemului digestiv, particularitățile funcționale ale sistemului

digestiv, reflexul și actul suptului), adaptarea hematologică, particularitățile sistemului fibrinolitic la nou-născut, adaptarea renală, hidrolabilitatea organismului nou-născutului, sugarului și copilului mic, particularitățile status-ului acido-bazic în perioada neonatală [prenatală, intranatală, neonatală inițială de adaptare (0-2 ore), neonatală intermediară de adaptare -2-24 de ore (adaptare metabolică), perioada neonatală finală de adaptare (24 de ore – 4 zile)], particularitățile perioadei neonatale la prematuri, adaptarea hormonală inițială (criza genitală inițială), adaptarea hormonală postnatală, adaptarea imună, adaptarea termică (termogeneza, termoliza), scăderea fiziologică în greutate, adaptarea neurologică (la naștere, activitatea reflexă, scorul Apgar).

Capitolul XIV abordează dezvoltarea psihomotorie a copilului normal (metoda de examinare, condițiile examinării, puncte de referință asupra achizițiilor psiho-motorii – între 0-2 luni, între 3-4 luni, între 5-6 luni, între 7-8 luni, între 9-10 luni, între 11-12 luni, în perioada 15-18 luni, între 2-3 ani, între 3-6 ani, între 7-12 ani, la pubertate și adolescență). Evaluarea dezvoltării psihomotorii este codificată prin coeficientul de dezvoltare (QD) care este reprezentat prin formula $QD = \text{vârsta evaluată a copilului/vârsta reală} \times 100$.

Capitolul XV trece în revistă tulburările de creștere staturo-ponderală neonatală la prematur (definiție, clasificare pe baza greutății la naștere cu prezentarea particularităților somatice și de adaptare – cu caracterele clinice particulare pe aparate, sisteme și organe, cu particularitățile legate de termoreglare, apărare antiinfecțioasă, metabolice, evoluție și prognostic, îngrijiri specifice, nutriție, profilaxie), distatur (definiție, aspect clinic, aspecte patologice, îngrijiri specifice).

În *capitolul XVI* se prezintă imunomodularea specifică și nespecifică determinată prin vaccinări. Se prezintă tipurile de vaccinuri, precauțiile de respectat, calendarul vaccinărilor, modalitățile practice, preparatele antibacteriene [vaccinarea antidifterică, vaccinarea antitetanică, vaccinarea antipertussis (cu înlocuirea componentei celulare de pertussis cu cea acelulară – pentru evitarea complicațiilor neurologice), vaccinarea BCG, vaccinarea conjugată HIB (*haemophilus influenzae* B cu anatoxina tetanică purificată), vaccinarea pneumococică polivalentă (vaccin Pneumo 23), vaccinarea conjugată Prevnar (vaccin antibacterian conjugat alcătuit din polizaharidul capsular de *streptococcus pneumoniae* serotipurile 4,6B,9V, 14, 18C,19F23F și proteina CRM197 din toxina *Corynebacterium diphtheriae* C7 (β 197)], preparatele antivirale (vaccinarea antipoliomielitică, vaccinarea antirujeolică,

vaccinarea antihepatită B, Vaxigrip – vaccin anti-gripal combinat.

În continuare este prezentată imunomodularea nespecifică cu exemplificarea unor preparate (Lantigen B, Boncho-Vaxom, Ribomunyl, Luivac, Uro-Vaxom).

Un spațiu aparte este rezervat vaccinurilor antivirale: vaccinul antirujeolic, vaccinul rubeolic atenuat-Rudivax, Engerix TM-V, Hepavax Gene, Euvax B, Imovax-Polio, vaccinul antipoliomielitic oral (VPO), Trimovax, Vaxigrip.

În continuare sunt prezentate o serie de vaccinuri antibacteriene noi ca vaccinul BCG liofilizat, vaccinul tetanic adsorbit (VTA), vaccinul tifoidic, DTVax, DiTe pediatric, VCDT (vaccin combinat diftero-tetanic adsorbit, DTP (vaccinul diftero-tetano-pertussis adsorbit), o serie de vaccinuri combinate: Tetracoq (vaccin diftero-tetano-pertussis adsorbit și poliomielitit inactivat) și Pentact-HIB (combinarea liofilizatului dintr-un flacon de Act-HIB cu suspensie dintr-o seringă Tetracoq).

La finele „Actualităților în procesul de creștere și dezvoltare la copil“ este prezentată o bibliografie selectivă, adusă la zi.

Secțiunea „Actualități în nutriție la copil“ este desfășurată în 7 capitole (XVII-XXIII): factorii nutritivi și de asimilație, caracteristici ale formulilor de lapte adaptate, caracteristici ale nutriției de diversificare, caracteristici ale nutriției în diverse tipuri de patologie, caracteristici ale nutriției în bolile de metabolism, caracteristici ale nutriției parenterale și enterale.

Capitolul XVII abordează factorii nutritivi și de asimilație. Autorii trec în revistă:

- necesarul energetic: 100-120 kcal/Kg/zi la sugar, 70-90 kcal/Kg/zi la copilul mic, 65-70 kcal/Kg/zi la preșcolar, 45-60 kcal/Kg/zi la școlar;
- necesarul hidric și orarul meselor în perioadele copilăriei;
- necesarul de proteine (pe Kg/zi), necesarul de lipide și carbohidrate (pe Kg/zi), necesarul de minerale (sodiu, calciu, fosfor, magneziu, potasiu), necesarul de săruri minerale și vitamine. Se subliniază că trebuie asigurat, după vârsta de 6 luni, un aport de 75-85% din necesarul cotidian de proteine cu coeficientul de utilizare ridicat și concentrația crescută de aminoacizi esențiali necetogeni, de origine animală; de asemenea, se insistă asupra faptului că 10-12% din aportul energetic zilnic va fi realizat de proteine pentru toate vârstele.

Două tabele (adaptate după programul IOMC, 2000) prezintă caracteristicile compoziției preparatelor dietetice utilizate în primele 4 luni de viață,

precum și după 4 luni de viață. Se subliniază că optimizarea concentrațiilor tuturor principiilor nutritive și a factorilor de asimilație la nivelul unui produs dietetic este necesar pentru a se adapta caracteristicilor metabolice ale perioadei de inițiere a nutriției sau de continuare.

Se evidențiază că respectarea nevoilor nutriționale și a principiilor corecte în alimentația sugarului asigură starea de sănătate și dezvoltarea armonioasă în perioada sa de maximă creștere staturo-ponderală și de maturare a SNC.

Se subliniază că laptele matern este alimentul ideal pentru sugarul din primele 4-6 luni de viață, fiind steril, avantajos economic, specific, unic prin caracteristicile sale nutriționale și bioactive, care asigură necesarul de apă și vitamine în primele luni de viață, o dezvoltare fizică și psihomotorie armonioasă a sugarului.

Se trec în revistă contraindicațiile alimentației naturale care țin de copil (foarte rare: intoleranța congenitală la lactoză, galactozemia congenitală), ce țin de mame [(de asemenea rare, unele temporare (mastită, infecții acute materne), altele permanente (Tbc, SIDA, neoplazii, tratament cu citostatice, insuficiența cardiacă, diabetul zaharat decompensat, psihoze, epilepsie).

În *capitolul XIX* sunt prezentate caracteristicile formulelor de lapte adaptate, adaosul de prebiotice și se exemplifică prin tabele caracteristicile unor preparate tip Milupa pentru dieta obișnuită, protectivă (2006), preparate tip Humana (pentru dieta protectivă, dieta obișnuită) (2006), preparate tip Nestlé (pentru dieta protectivă), preparate tip Novalac, Kingslac, Topfer, 2006).

În *capitolul XX* se prezintă caracteristicile nutriției de diversificare, cu regulile pentru diversificare, alimentele de diversificare (fructe, legume, făinoase, derivate de lapte, grăsimi vegetale/animale, carne, ouă, dulciuri).

Nutriția de diversificare este structurată în raport cu etapele creșterii/dezvoltării staturo-ponderale și

psiho-motorii a copilului. Regimul nutrițional ce conține probiotice, prebiotice realizează echilibrul concentrației/repartizării florei microbiene pe segmentele ileo-jejuno-colonice.

În *capitolul XXI* se prezintă caracteristicile nutriției în afecțiunile respiratorii, cardiovasculare, gastrointestinale [gastroenterita acută – cu etapele specifice: reechilibrare hidroelectrolitică (după caz), dieta de tranziție, realimentare – gastroenterita cronică cu malabsorbție], patologia hepato/biliară, patologia renală (insuficiența renală acută și cronică, nefritele cronice, sindromul nefrotic), patologia neuropsihică (dieta cetogenă în unele epilepsii), patologia endocrină.

În *capitolul XXII* sunt prezentate caracteristicile nutriției în bolile de metabolism: diabetul zaharat (particularități în DZ tip I, principii generale, compoziția dietei, planificare meselor, ajustarea dietei, monitorizarea glicemiei); *obezitate* (reguli dietetice, preparate antiobezitate, fibrați, statine, tipuri de alimentație, terapia comportamentală).

Capitolul XXIII prezintă alimentația/nutriția parenterală și alimentația enterală (nutriția gastro-intestinală) în enteritele cronice cu sindrom de maldigestie/malabsorbție, sindromul de malnutriție protein-energetică, sindroamele de imunodeficiență celulară/umorală, sindromul hipovolemic persistent.

Capitolul „Actualități în nutriție la copil“ se încheie cu o bibliografie selectivă recentă (2001-2006).

Elaborată modern, cartea are ca dominante valoarea științifică, prezentarea didactică, importanța practică.

Stilul lucrării este clar, ceea ce face ca receptarea materialului științific prezentat să fie accesibil.

Participarea la redactarea lucrării a unei echipe în care experiența profesională, în special a coordonatorului cărții – prof.univ.dr. Mustafa Genghiz – alături de tineri pediatri – cadre didactice – asigură valoarea intrinsecă a lucrării și în același timp perspectiva unui viitor deosebit al pediatriei din Centrul Universitar din Craiova.

Prof. Dr. Valeriu Popescu